

11. Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 19.12.2016 года. «Глобализация и ее воздействие на осуществление в полном объеме всех прав человека» 71/197. URL: <http://undocs.org/ru/%20A/RES/71/197>.

12. Богиніч О. Реалізація принципу верховенства права у сучасній Україні. Право України. 2009. № 5. С. 99–106.

13. Кампо В. Конституційні принципи правової держави та проблеми їх реалізації у практиці Конституційного Суду України. Віче. 2010. № 16. С. 4–8.

14. Козюбра М. Верховенство права: українські реалії та перспективи. Право України. 2010. № 3. С. 6–18.

15. Леонов О. Проблемы реализации конституционного принципа верховенства права на современном этапе трансформации политической системы Украины. Європейська перспектива України та візова політика ЄС: виклики і перспективи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Донецьк: Східний видавничий дім, 2013. С. 217–230.

16. Ставнійчук М. Виборче право України: взаємозв'язок проблем його становлення та правової культури учасників виборів і референдумів на сучасному етапі державотворення. Сучасні проблеми виборчого права і методологія його викладання у вищих навчальних закладах України: Тези доповідей Міжнародної наукової конференції (м. Київ, 22–23 червня 2017 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К.: Прінт-Сервіс, 2017. 390 с.

17. Утвердження європейської моделі судочинства і верховенства права – пріоритети судової реформи та відновлення суспільної довіри до судів в Україні. Всеукраїнський форум учених-правознавців та суддів. Право України. 2014. № 11. С. 74–136.

18. Стрижак А. Виборче право в Україні: (історія та сучасність). К.: Логос, 2012. С. 41–42.

ОЛІЙНИК А. Ю.,
кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри приватного
та публічного права
факультету підприємництва та права
(Київський національний університет
технологій та дизайну)

УДК 342.7

ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СВОБОДИ ОСОБИ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

У статті досліджуються наукові і нормативні джерела конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність. Аналізуються конкретні види джерел на різних етапах розвитку конституційної свободи. Пропонується авторське бачення поняття та видів джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність в Україні. Даються висновки і рекомендації.

Ключові слова: наукові джерела, нормативні джерела, конституційна свобода фізичної особи на підприємницьку діяльність, виникнення і розвиток джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність, види джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність.

В статье исследуются научные и нормативные источники конституционной свободы физического лица на предпринимательскую деятельность. Анализируются конкретные виды источников на разных этапах развития конституционной свободы. Предлагается авторское видение понятия и видов источников конституционной свободы физического лица на предпринимательскую деятельность в Украине. Даются выводы и рекомендации.

Ключевые слова: научные источники, нормативные источники, конституционная свобода физического лица на предпринимательскую деятельность, возникновение и развитие источников конституционной свободы физического лица, на предпринимательскую деятельность, виды источников конституционной свободы физического лица на предпринимательскую деятельность.

In the article are probed scientific and normative sources of constitutional freedom of physical person on entrepreneurial activity. The concrete types of sources are analysed on the different stages of development of constitutional freedom. Author vision of concept and types of sources of constitutional freedom of physical person is offered on entrepreneurial activity in Ukraine. Conclusions and recommendations are given.

Key words: scientific sources, normative sources, constitutional freedom of physical person on entrepreneurial activity, origin and development of sources of constitutional freedom of physical person, entrepreneurial activity, types of sources of constitutional freedom of physical person on entrepreneurial activity.

Вступ. Дослідження виникнення та розвитку джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність має важливе теоретичне і практичне значення для науки конституційного і господарського права. Конституційно-правовий та господарсько-правовий аспекти названої проблеми досліджувалися різними авторами. Серед них праці А.С. Васильєва, О.М. Вінник, В.М. Гайворонського, В.П. Жушмана, В.К. Мамотова, В.Ф. Погорілка, О.П. Подцерковного, Н.О. Саніахметової, В.Л. Федоренка, В.С. Щербини та інших. Конституція та закони України закріплюють свободу підприємницької діяльності і право особи без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом. Виникнення та розвиток джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність в Україні досліджено не достатньо повно з урахуванням останніх змін, що відбулися в науці та нормативному регулюванні.

Постановка завдань. Метою дослідження є характеристика виникнення та розвитку джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність. Відповідно до названої мети завданнями дослідження є: а) аналіз нормативних актів та праць учених щодо виникнення та розвитку джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність; б) формулювання власної позиції автора стосовно етапів виникнення та розвитку джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність без обмежень та з обмеженнями; в) пропозиція висновків і рекомендацій щодо джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність.

Результати дослідження. Досліджуючи проблему джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність, важливо визначити поняття та види джерел, проаналізувати історію виникнення і розвитку джерел дослідження названої свободи на етнічній території сучасної України та в незалежній Україні. Серед джерел, що є предметом нашого дослідження, розрізняють доктринальні, емпіричні і нормативні. Доктринальні джерела досліджень конституційних свобод людини і громадянина включають в себе загальнотеоретичні і галузеві наукові праці філософів, істориків, юристів та інших вчених гуманітарних наук. До емпіричних джерел належать статистичні дані, узагальнена юридична практика та результати анкетування. Нормативні джерела, що закріплюють виникнення

і розвиток конституційних свобод, можна розглядати в: а) рабовласницький період розвитку суспільства; б) умовах середньовіччя; в) новий час; г) ХХ – початок ХХІ століття [1, с. 3–54].

Наукові джерела конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність в Україні можуть бути розглянуті шляхом аналізу монографій, підручників, посібників, збірників наукових статей, коментарів нормативно-правових актів тощо. Так, М.О. Козачук в дисертаційному дослідженні «Свобода підприємницької діяльності та її обмеження в законодавстві України» наголошує на тому, що свобода підприємницької діяльності як суб'єктивне право – це міра дозволеної поведінки особи у сфері господарювання, що полягає у гарантованих Конституцією та законами України можливостях вільно започаткувати (у тому числі обирати сфери та види діяльності, організаційну форму господарювання, визначати зміст установчих документів), здійснювати (у тому числі формувати програму діяльності, визначати партнерів та умови договорів, конкурувати, залучати різноманітні ресурси, установлювати ціни на продукцію та послуги, наймати працівників, розпоряджатися прибутком), змінювати (вид, характер, організаційну форму) та припиняти підприємницьку діяльність [2]. С.В. Різник у дисертації «Забезпечення державою конституційного права людини і громадянина на підприємницьку діяльність» визначає конституційне право на підприємницьку діяльність як утверджене Конституцією України право людини і громадянина на безпосередню або опосередковану, самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик діяльність, спрямовану на досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [3]. Отже, дисертаційні дослідження конституційної свободи підприємницької діяльності свідчать про їх безпосереднє відношення до монографічних наукових джерел.

Серед наукових джерел дослідження конституційної свободи на підприємницьку діяльність важливе значення належить підручникам і навчальним посібникам. Наприклад, конституційні свободи, включаючи і свободу на підприємницьку діяльність, досліджували вчені-конституціоналісти В.Ф. Погорілко і В.Л. Федоренко в підручнику «Конституційне право України», в якому вони аналізують джерела конституційної свободи на підприємницьку діяльність за змістом та за суб'єктами. За змістом, на їх думку, це право дозволяє здійснювати на свій ризик діяльність, що передбачає отримання прибутку. Джерела конституційних свобод на підприємницьку діяльність за суб'єктами – це наукові праці та нормативні акти щодо права, що належить всім громадянам України, іноземцям і особам без громадянства, за винятком депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, військовослужбовців, співробітників правоохоронних органів, суддів та інших [4, с. 226]. Так, у підручнику «Господарське право України» за редакцією професорів А.С. Васильєва та О.П. Подцерковного наголошується на тому, що господарську діяльність можна класифікувати за різними ознаками. За критерієм мети здійснення господарська діяльність може бути комерційною (підприємницькою) та некомерційною (ч. 2 ст. 3 ГК України). Комерційна діяльність (підприємництво) має місце, якщо її суб'єкт (підприємець) діє з метою отримання прибутку; некомерційна господарська діяльність здійснюється для досягнення певних економічних і соціальних результатів, проте мета отримання прибутку при цьому відсутня (є неосновною) [5]. Звідси висновок про те, що в підручнику досліджена суб'єктивна свобода на підприємницьку діяльність фізичної особи. Професор О.М. Вінник в навчальному посібнику з господарського права, говорячи про наукові джерела дослідження конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність, також називає монографії, підручники та навчальні посібники [6]. В підручнику за редакцією В.М. Гайворонського і В.П. Жушмана зазначається, що до суб'єктів господарювання Господарський кодекс України відносить як комерційні, так і некомерційні організації різноманітних організаційно-правових форм та форм власності. Комерційними є суб'єкти, що здійснюють господарську діяльність для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку. До комерційної діяльності, зокрема, належить і підприємництво [7]. Академік В.К. Макутов у вступі підкреслював, що автори книги господарське право виходять з того, що ця галузь права регулює стосунки по організації і здійсненню господарської діяльності, яка не зводиться лише до того, що називають підприємництвом або комерцією.

Підприємництво – один із напрямів господарської діяльності, одною з ознак якої є отримання прибутку. Але, по-перше, десятки тисяч суб'єктів господарської діяльності створюються і функціонують не тільки заради отримання прибутку, а й з метою вирішення соціальних завдань. По-друге, промислові, будівельні, транспортні й інші підприємства створюються і здійснюють господарську діяльність не лише з метою отримання прибутку. Розроблене з господарсько-правових позицій поняття господарської діяльності, що включає підприємництво, але не зводиться до нього, є складовою частиною чинного законодавства про підприємництво [8].

Посібники з основ підприємницької діяльності були видані такими авторами, як З. Варналій, А. Виноградська, О. Гетьман, Л. Донець, Б. Дратвер, П.В. Круш, В.І. Подвігіна, Б.М. Сердюк. Доктринальними підходами до визначення господарського права є три основних концепції: 1) позиція таких науковців, як С.М. Братусь, Р.О. Хафліна, Г.К. Матвеев, Л.М. Шевченко, А.С. Довгерт, що господарське право – це не самостійна галузь права, а поєднання цивільно-правових норм, що діють у сфері господарювання; 2) думка вчених-юристів В.В. Лаптева, В.К. Малецова, Г.Г. Побірченко, В.К. Мамутова, Г.Л. Знаменського, згідно з якою господарське право – самостійна галузь права, яка не має нічого спільного з іншими галузями права; 3) проте найбільш слушною є позиція О.А. Беляневича, О.М. Вінника, Н.Г. Саниахметової, В.С. Щербіни, згідно з якою господарське право – комплексна галузь права, в якій зібрано правові норми основних галузей права, приурочені до одного предмета правового регулювання – господарської діяльності [9]. Одним із перших авторів, що наголошували на самостійності предмету регулювання відносин та дослідження з господарського права в Україні, був професор І.Г. Побірченко. Він же є засновником в СРСР кафедри господарського права в Київському державному університеті імені Тараса Шевченка. За його ж редакцією в Україні в 1985 р. був виданий перший підручник з господарського права [6].

Самостійну групу наукових джерел складають наукові статті, доповіді і повідомлення на конференціях, круглих столах в інших наукових джерелах, а також в наукових коментарях нормативно-правових актів з підприємницької свободи. Так, К.Г. Боберська в науковій статті «Право на зайняття підприємницькою діяльністю в конституціях та нормативно-правових актах України 1710–1991 рр.» досліджує джерела конституційного права на підприємницьку діяльність через його розділення на окремі етапи, в межах яких можна виокремити яскраво виражені тенденції. Перший охоплює час існування Київської Русі, коли формувалися потреби у врегулюванні зовнішніх торгових відносин. Характерною рисою другого етапу було отримання князівських та королівських грамот на підприємництво. Саме під час цього етапу розвитку права на зайняття підприємницькою діяльністю розпочалося регулювання останнього на конституційному рівні. Надалі це право відображалось у конституційних та нормативно-правових актах як ремісництво, свобода торгівлі (торга), право на зайняття промислом, господарська свобода (ініціатива) людини, що свідчило про різноманітність поглядів державної влади на дане явище. Під час четвертого етапу було закріплено право одноосібно або спільно з іншими займатися підприємництвом. Проаналізувавши закріплення права на зайняття підприємницькою діяльністю крізь призму історико-правових джерел, поглядів науковців і творців текстів конституцій та їх проектів, можна зробити висновок про те, що генезис вищезазначеного права був нерозривно пов'язаний з формуванням української державності [10, с. 121]. Автор О. Бігняк у науковій статті «Свобода підприємництва та її обмеження» досліджує свободу підприємницької діяльності і окремі види підприємництва, що обмежуються чинним законодавством [11]. Доповіді і повідомлення на конференціях, круглих столах та в інших наукових джерелах у збірниках наукових праць: а) Реалізація чинних Цивільного і Господарського кодексів України: проблеми та перспективи; б) Актуальні проблеми господарського права; в) Актуальные проблемы науки и практики коммерческого права [12]. Джерелами дослідження конституційної свободи підприємницької діяльності є наукові коментарі господарського кодексу України та інших нормативно-правових актів [13]. Отже, науковими джерелами дослідження конституційної свободи на підприємницьку діяльність є дисертації, монографії, підручники та посібники, наукові статті, доповіді

і повідомлення та наукові коментарі господарського кодексу України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регулюють правила реалізації названої конституційної свободи особи.

Важливе значення для дослідження конституційної свободи на підприємницьку діяльність в Україні мають нормативні джерела. В Україні закріплення конституційних свобод людини та громадянина, включаючи і індивідуальні свободи особи, представлені такими нормативними документами: а) Руською Правдою; б) Конституцією Пилипа Орлика 1710 р.; в) Конституцією УНР 1918 р.; г) Конституціями Української РСР 1919, 1929, 1937, 1978 рр., Конституцією України 1996 р. г) законами і підзаконними нормативно-правовими актами України, іншими нормативними джерелами [1]. Серед сучасних нормативно-правових джерел дослідження конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність можна розглядати міжнародні і національні джерела. До міжнародних джерел слід віднести такі: 1) Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року; 2) Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р.; 3) Договір про Європейський Союз та інші. Так, в основу регулювання свободи підприємницької діяльності покладено ст. 43 Договору про заснування Європейського Союзу, яка забороняє обмеження свободи провадження підприємницької діяльності громадянами однієї держави-члена на території іншої держави-члена [14]. До національних джерел конституційної свободи підприємницької діяльності в Україні належать: 1) ст. 42 Конституції України 1996 р.; 2) Господарський кодекс України; 3) Цивільний кодекс України; 4) закони України: а) Про господарські товариства від 19 вересня 1991 р.; б) Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань від 15 травня 2003 р.; в) Про ліцензування видів господарської діяльності від 02 березня 2015 р.; г) Про акціонерні товариства від 17 вересня 2008 р.; г) Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю від 06 лютого 2018 р. та інші. Так, ст. 43 Господарського кодексу України закріплює, що підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом. Особливості здійснення окремих видів підприємництва встановлюються законодавчими актами. Перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, а також перелік видів діяльності, підприємництво в яких забороняється, встановлюється виключно законом. Здійснення підприємницької діяльності забороняється органам державної влади та органам місцевого самоврядування. Підприємницька діяльність посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом [13].

На підставі проведеного аналізу наукових і нормативних джерел конституційних свобод людини і громадянина можна сформулювати ознаки і поняття джерел дослідження конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність. Такими ознаками є: а) монографії, підручники, посібники, наукові статті, доповіді і повідомлення, наукові коментарі законів; б) міжнародні договори; в) Конституція і закони України; г) підзаконні нормативно-правові акти; г) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою одержання прибутку; д) регулювання, охорона та дослідження конституційної свободи.

Джерела дослідження конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність – це міжнародні договори, Конституція і закони України, підзаконні нормативно-правові акти, монографії, підручники, посібники, наукові статті, доповіді і повідомлення, наукові коментарі законів та інші документи, в яких досліджуються, регулюються і охороняються самостійні, ініціативні, систематичні, на власний ризик господарські дії, що здійснюються суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою одержання прибутку.

Існують різні критерії для групування джерел дослідження. Щодо конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність, на наш погляд, джерела її дослідження можна групувати за критерієм дозволів і обмежень свободи підприємницької діяльності. Підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом (ст. 43) [15].

Висновки. Спираючись на вищезазначене, пропонуємо такі висновки і рекомендації щодо джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність без обмежень та з обмеженнями:

1. Ознаками джерел конституційної свободи фізичної особи на підприємницьку діяльність є: а) монографії, підручники, посібники, наукові статті, доповіді і повідомлення, наукові коментарі законів; б) міжнародні договори; в) Конституція і закони України; г) підзаконні нормативно-правові акти; г) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою одержання прибутку; д) регулювання, охорона та дослідження конституційної свободи.

2. Джерела конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність можна визначати нормативні, наукові та емпіричні. До нормативних джерел, що регулюються і охороняються конституційною свободою на підприємницьку діяльність, належать міжнародні договори, Конституції і закони України, підзаконні нормативно-правові акти тощо. Науковими джерелами, де досліджується конституційна свобода на підприємницьку діяльність, є монографії, підручники, посібники, наукові статті, доповіді і повідомлення, наукові коментарі законів та підзаконних нормативно-правових актів. До емпіричних джерел конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність належать статистичні дані, узагальнена юридична практика та результати анкетування.

3. Групувати джерела дослідження та регулювання конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність, на наш погляд, можна за критерієм дозволів і обмежень свободи підприємницької діяльності.

Список використаних джерел:

1. Олійник А.Ю. Конституційні свободи людини і громадянина та їх забезпечення в Україні: Монографія. К.: КНУТД; Дніпро: ДДУВС, 2018. 386 с.

2. Козачук М.О. Свобода підприємницької діяльності та її обмеження в законодавстві України / М.О. Козачук. Спеціальність 12.00.04 – господарське право, господарське процесуальне право. Автор. Дис. на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук: Київський національний університет імені Т.Шевченка. К., 2011. 19 с.

3. Різник С.В. Забезпечення державою конституційного права людини і громадянина на підприємницьку діяльність. Автореферат дис. кандидата юридичних наук 12-00-02 – конституційне право. Київський національний університет внутрішніх справ. К., 2008. 20 с.

4. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: Підручник / За заг. ред. проф. В.Л. Федоренка. 3-вид., перероб. і доопр.; передмова проф. В.В. Коваленка. К.: КНТ, Видавництво Ліра-К, 2011. 532 с.

5. Хозяйственное право Украины: Учебник / под ред. А.С. Васильева, О.П. Подцерковного. Х.: Одиссей, 2006. 496 с.

6. Вінник О.М. Господарське право: Навч. посібник. 2-е вид., змін, та допов. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 766 с.

7. Господарське право України / за ред. В.М. Гайворонського і В.П. Жушмана. Х.: Право, 2005. 384 с.

8. Хозяйственное право: Учебник / Под общ. ред. акад. Мамутова В.К. К: Юринком Интер, 2002. 970 с.

9. Доктринальні підходи до визначення господарського права. URL <https://uchebnik-online.net/book/819-gospodarske-pravo-ukrayini-navchalnij-posibnik-nesinova-s-v-voronko-v-s-chebikina-t-s/4-tema-1-ponyattya-predmet-metod-i-sistema-gospodarskogo-prava.html>.

10. Боберська К.Г. Право на зайняття підприємницькою діяльністю в конституціях та нормативно-правових актах України 1710–1991 рр. Часопис Київського університету права. 2013. № 4. С. 118–121.

11. Бігняк О. Свобода підприємництва та її обмеження. Підприємництво, господарство і право. 2006. № 5. С. 53–56.

12. Реалізація чинних Цивільного і Господарського кодексів України: проблеми та перспективи: Зб. наук, праць. К.: 2006. 320 с; Актуальні проблеми господарського права: зб. наук, праць (за матеріалами «круглого столу», м. Київ, 16 грудня 2004 р.). К: НДІ приватного права і підприємництва АпрН України, 2005. 140 с; Актуальные проблемы науки и практики коммерческого права: Сб. научных статей. Вып. 5 / Под общ. ред. В.Ф. Попондопуло и О.Ю. Скворцова. М.: Волтерс Клувер, 2005. 432 с.

13. Договір про Європейський Союз. URL: http://lib.pu.if.ua/files/europa/06_consult_uk.pdf.

14. Господарський кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. В.К. Мамутова. К.: Юрінком Інтер, 2004. 688 с; Господарський кодекс України: Коментар / за ред. Саниахметової Н.О., Харитонової О. Є. Х.: Одиссей, 2004. 848 с.; Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 2-е вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини; Кол. авт.: О. А. Беяневич, О.М. Вінник, В.С. Щербина та ін. К.: Юрінком Інтер, 2008. 720 с.; Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства». К.: Юрінком Інтер, 2009. 312 с.; Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про оренду державного та комунального майна». К.: Юрінком Інтер, 2010. 352 с. та ін.

15. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144. Поточна редакція від 10.11.2018 р. Остання редакція відбудеться 07.02.2019 р.

СВЯТНЕНКО А. П.,
аспірант кафедри конституційного права
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

УДК 342.729

ГЕНЕЗА ІСТОРИЧНОГО СТАНОВЛЕННЯ ПРАВА НА МИРНІ ЗІБРАННЯ

Стаття присвячена проблемам генези правового регулювання та реалізації в Україні конституційного права громадян на мирні зібрання. Досліджено історичне становлення права на мирні зібрання в Україні. Сформульовано пропозиції до законодавства України щодо покращення механізму юридичного забезпечення права на мирні зібрання.

Ключові слова: *свобода мирних зібрань, нормативне регулювання права на мирні зібрання, права людини, генеза.*

Статья посвящена проблемам генезиса правового регулирования и реализации в Украине конституционного права граждан на мирные собрания. Исследовано историческое становление права на мирные собрания в Украине. Сформулированы предложения в законодательство Украины по улучшению механизма юридического обеспечения права на мирные собрания.

Ключевые слова: *свобода мирных собраний, нормативное регулирование права на мирные собрания, права человека, генезис.*

